

uw brief van nummer 26 oktober 2017
behandeld door Coll
doorkiesnummer 14 050
ons kenmerk Z.18099/UIT.11669
onderwerp Reactie op het wetsvoorstel samenvoeging Groningen, Haren en Ten Boer en het verzoek om uitgenodigd te worden voor de hoorzitting over dit onderwerp

bijlage(n)

Haren, 8 november 2017

verzonden

De wnd. Griffier van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken
Drs. F.M.J. Hendrickx
Tweede Kamer der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Mail: cie.biza@tweedekamer.nl

Geachte heer Hendrickx, en leden van de vaste Kamercommissie Biza,

De gemeente Haren is tegen de gedwongen herindeling van Haren bij Groningen en Ten Boer om 8 redenen:

1. De inwoners van Haren hebben zich in een burgerraadpleging uitgesproken tegen herindeling met Groningen en Ten Boer: 74,1% van de kiezers met een opkomstpercentage van 74,5%.
2. In de gemeenteraad van Haren heeft de coalitie steun van 63% van de stemmen tegen herindeling met Groningen en Ten Boer en de oppositie heeft steun van 36,4% van de stemmen voor herindeling.
3. De gemeente Haren voert alle medebewindstaken en eigen gemeentelijke taken naar behoren uit.
4. De gemeente Haren heeft de drie decentralisaties (Wmo, jeugdhulp en Participatiewet) heel goed voor elkaar binnen de Rijksbijdragen.
5. De gemeente Haren heeft de financiën weer goed op orde.
6. De provincie Groningen heeft tegen het eigen collegeprogramma en een GS-besluit van 1 september 2015 een gedwongen herindeling opgelegd. Het in woord 'van onderop' en ondersteunen van de wensen van de gemeenten is omgeslagen in dwang van bovenaf.
7. De provincie heeft de gemeente Haren niet de kans gegeven om *Beterr Haren* tot een succes te maken.
8. Haren is een actieve en loyale partner in het regionale samenwerkingsverband Groningen-Assen, waarmee de bijdrage van Haren aan de regio verankerd is.

De gemeente Haren is een verstedelijkt groen dorp met één grote kern en drie kleine kernen. Met een hoog voorzieningenniveau en een bruisend centrum. In 2017 de derde beste woongemeente van Nederland en sinds jaar en dag de beste woongemeente van de provincie Groningen. Er is geen urgente reden om Haren op te heffen. Een zelfstandig Haren sluit aan bij de wens van een grote meerderheid van de burgers van Haren. Indien de gemeente Haren op enig moment toch zou kiezen voor opschaling, dan ligt een samengaan met Tynaarlo meer voor de hand, vanuit het perspectief van de Regio Groningen-Assen.

De kracht van Haren

1. De gemeente Haren was decennialang een rijke gemeente. Niet voor niets heeft Haren lange tijd de bijnaam 'het Wassenaar van het Noorden' gehad voor dat het werd omgebogen tot 'de parel van het Noorden'. Die financieel sterke positie is op een gegeven moment omgeslagen in een periode van financieel zware jaren. Bij de start van het college in 2014 is de terugkeer naar solide financiën een belangrijk thema geworden. Met de rapporten van B&A, Deloitte en het COELO op tafel is de coalitie aangespoord om meer en sneller in te zetten op verbetering van de solvabiliteit. Dat is gebeurd. Met een evenwichtig programma van bezuinigingen, lastenverzwaringen en scherpe financiële afspraken is de versnelling ingezet. En dat zonder het schrappen van belangrijke voorzieningen. Het COELO heeft de gemeente Haren voorgehouden dat de kwetsbare financiële situatie door eigen beleid is veroorzaakt en dat ook weer door eigen beleid kan worden omgedraaid. Daar is de gemeente Haren volop mee bezig. Met succes. Het advies vanuit de drie onderzoeken was dat de financiële huishouding versterkt zou moeten worden door de algemene reserve te verhogen als buffer. Een dalende solvabiliteitsfactor in 2014 van 10,3% is omgebogen naar een oplopende solvabiliteitsfactor van 14% in 2016 via 19% in 2018 naar 26,9% in 2021 in de meerjarenbegroting 2017-2021.
2. De gemeente Haren heeft een hoog voorzieningenniveau op het gebied van zorg, sport, cultuur en onderwijs en een bruisend centrum.
3. Je kunt niet de koek eten en sparen tegelijk, dus is niet alles financieel mogelijk in een tijd dat de spaarpot van de algemene reserve moet worden verhoogd. In 2017 zal er een positief begrotingssaldo worden gerealiseerd van 1,7 miljoen euro, aan het einde van 2018 gaat een positief saldo van 2,5 miljoen euro naar de algemene reserve. Tijdens het op orde brengen van de financiën weet de gemeente Haren toch in de periode 2018-2021 een investeringsprogramma van 18,5 miljoen in onderwijshuisvesting te realiseren.
4. De betrokkenheid van inwoners van Haren bij de eigen leefomgeving en het bestuur is groot. Het vele vrijwilligerswerk is daar een uiting van. De korte lijnen worden als zeer waardevol ervaren. De aanpak *Beterr Haren* - waaraan de inwoners een grote bijdrage leverden - als antwoord op het eerste rapport van B&A is een schoolvoorbeeld hoe de kracht van inwoners betrokken is bij het uitdenken en uitwerken van het plan. Een heel bijzonder proces!
5. De gemeente Haren is een loyale partner in de regio. Voor de Regio Groningen-Assen heeft Haren recentelijk de woonwijk DHE (Dilgt Hemmen Essen) gerealiseerd, wordt het bijzondere bedrijventerrein Nesciopark ontwikkeld, de fietsrouteplus aangelegd en de upgradering van het Stationsgebied gerealiseerd.
6. In het centrum van Haren wordt het Haderaplein ontwikkeld met woningen en winkels.
7. De nieuwe taken door de drie grote decentralisaties zijn in Haren goed opgepakt. De uitvoering van de Wmo (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) met veel keuzevrijheid van hulpvragers en een hoge clienttevredenheid. De jeugdzorg in de provincie Groningen is met succes opgepakt met alle gemeenten in de provincie samen. Een voorbeeld voor andere delen van het land. De sociaaleconomische problematiek in Haren is overzichtelijk. Dat biedt een uitgelezen kans om de Participatiewet heel individueel uit te voeren. De ondersteuning van het team Werk is gericht op zoveel mogelijk betaald werk en anders opleiding, talentontwikkeling, vrijwilligerswerk, dagbesteding en netwerkopbouw. De drie decentralisaties worden precies uitgevoerd zoals de wet het heeft bedoeld: integraal, dichtbij de burgers en op een menselijke maat.
8. De gemeente Haren loopt voorop op het gebied van inburgering. 85% van de nieuwkomers in Haren slaagt voor de inburgeringscursus tegenover slechts 33% gemiddeld in het land. Wij laten nieuwkomers niet aan hun lot

over. Wij ondersteunen nieuwkomers bij de keuze van het opleidingsinstituut, wij maken gebruik van een uitgebreid assessment om belemmeringen en mogelijkheden goed in beeld te krijgen, wij verzorgen aanvullende taallessen, wij verzorgen maatschappelijke oriëntatie en de nieuwkomers krijgen een deskundige vrijwillige persoonlijke coach.

Verdraaiing van het perspectief

Wat moet er centraal staan in een herindelingskwestie? Als gemeenten het met elkaar eens zijn dan is er vanuit het Parlement zeer waarschijnlijk weinig bezwaar. Dat ligt anders als er geen overeenstemming is. Groningen en Ten Boer willen graag samen. Tijdens de voorbereiding van de fusie tussen Groningen en Ten Boer is Haren door de provincie toegevoegd. Zeer tegen de zin van Haren. Wie bepaalt er of een gemeente moet worden opgeheven? Welke rechtsbescherming heeft een gemeente? Welke rechtsbescherming hebben burgers? Voor welk probleem van Haren is alleen herindeling de oplossing? Die laatste vraag heeft de provincie niet overtuigend kunnen beantwoorden. In het herindelingsadvies kiest de provincie het perspectief dat Haren op den duur financieel en maatschappelijk kwetsbaar is. In de aanloop van het herindelingsadvies heeft de provincie eerst de bestuurskracht in Haren betwijfeld, toen is de financiële kaart uitgespeeld. Toen daar de tegenargumentatie te stevig voor werd, werd de bestuurskracht weer van stal gehaald. Bestuurskracht wordt bepaald door de balans tussen het uitvoeren van medebewindstaken en eigen gemeentelijke taken en bestuur- en organisatiekracht anderzijds. De gemeente Haren voert al decennialang de taken naar behoren uit, zo blijkt uit meerdere recente onderzoeken. Opnieuw bleek de bestuurskracht voldoende. Toen kwam de kaart van de regionale context. Omdat de omgeving van Haren opschaalt, zal er steeds meer gebruik gemaakt moeten worden van regionale samenwerkingsverbanden. Dat werd plotseling uitgelegd als een teken van onvoldoende bestuurskracht. In het denken over moderne organisaties genieten juist een kleine flexibele basisorganisatie en slimme samenwerkingsverbanden de voorkeur. Het aantal samenwerkingsverbanden van Haren is trouwens gering.

Een gemeente die gedwongen wordt samen te gaan met een andere gemeente mag toch op z'n minst verwachten dat een wetsontwerp dienaangaande valide argumenten bevat vanuit het perspectief van de gedwongen gemeente om die samenvoeging te legitimeren.

Daar waar de vermeende zwakte van Haren de kern was in het herindelingsadvies, is in het wetsvoorstel de kracht van de nieuwe gemeente de kern. Het lijkt erop dat de minister in het wetsvoorstel alleen gekeken heeft of de nieuwe gemeente Groningen een robuuste bestuurskrachtige gemeente zal zijn. Daar heeft de gemeente Haren geen twijfel over, maar het is een verdraaiing van perspectief. Groningen heeft zonder Haren ook voldoende bestuurskracht. En deze verdraaiing van perspectief heeft tot gevolg dat burgers, gemeenten, maatschappelijke instellingen en bedrijven op deze manier volledig buitenspel gezet worden. Zij hebben immers een zienswijze ingediend op het herindelingsadvies, met een heel andere focus.

De gemeente Haren is ernstig teleurgesteld in de rol van de provincie

De gemeente Haren heeft erg veel kritiek op de handelwijze van de provincie in dit proces. De provincie Groningen heeft onverwacht op 30 april 2016 een ARHI-procedure opgestart, omdat de provincie Haren in het lopende proces van herindeling van Groningen en Ten Boer wilde invoegen. Een degelijk inhoudelijk onderbouwde motivatie miste. De eigen uitgangspunten uit het programma *Vol/ Vertrouwen* zijn met voeten getreden. Bij de informatievoorziening van de provincie naar de minister, naar inwoners en naar de media heeft de provincie zich niet zelden bediend van onwaarheden, halve waarheden en het bewust

weglaten van informatie. In de zienswijze op het herindelingsadvies heeft de gemeente Haren uitgebreid deze stelling onderbouwd en dat is waarschijnlijk nog uitgebreider gedaan door het Burgercomité Haren. In deze reactie noemen we er toch nog een aantal.

1. Het nieuwe college van Gedeputeerde Staten kwam in april 2015 met een radicale koerswijziging op het gebied van herindeling. Niet meer van bovenaf herindeling opleggen, maar van onderop ondersteunen van gemeenten. Tegen die achtergrond heeft de gemeente Haren samen met de provincie Groningen het bureau B&A ingehuurd om een verkenning te doen naar de zelfstandigheid van Haren. Wat zou er nu en in de toekomst moeten gebeuren om de zelfstandigheid te kunnen waarmaken? B&A heeft een kritisch rapport opgesteld. Ze hebben kwetsbaarheden blootgelegd en ze hebben aangegeven wat er verbeterd moet worden. Op basis van het rapport is de gemeente direct gestart met een plan van aanpak onder de titel *Beterr Haren* (Bestuurskrachtig Evenwichtig Toekomstbestendig Eigen Robuust en Regionaal). Samen met burgers is een goed kompas voor de toekomst gemaakt. Zonder kennisgeving heeft de provincie Groningen B&A opnieuw ingehuurd, maar nu met de kennelijke opdracht *Beterr Haren* af te branden. Een zeer dubieuze werkwijze van de provincie Groningen en van B&A was het ronduit een schending van de code van de beroepsgroep.
2. De provincie heeft de gemeente Haren voortdurend geprest om een tweesporenbeleid te voeren. Met als argument dat de gemeenteraad een goede keus zou kunnen maken uit twee opties. Achteraf blijkt dat dat niet was om een eigen keus mogelijk te maken, maar om de gemeente langzaam in de fuik van herindeling te laten zwemmen. Medewerking – ook waar duidelijk aangegeven dat dat onder protest was – werd uitgelegd als instemming.
3. De provincie had na het beëindigen van het tweesporenbeleid door Haren voor de herindelingsvariant ‘lichte samenvoeging’ een bestuursconvenant nodig van de gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer. De provincie heeft toen een oud-gedeputeerde opgetrommeld om als zaakwaarnemer voor Haren op te treden. Zonder enige democratische legitimatie. Een zeer bedenkelijke werkwijze, die ook door het Gerechtshof van Leeuwarden is afgedaan als niet rechtsgeldig.
4. De gemeente Haren is nergens akkoord gegaan met de ‘lichte samenvoeging’, maar de provincie probeerde en probeert voortdurend een andere voorstelling van zaken te geven. Tot het laatste toe in de motie ‘Voorkomen van kosten’ in Provinciale Staten op 18 oktober 2017. Bij de overwegingen stond dat het college van Haren akkoord was met de lichte samenvoeging. Het is pertinent onjuist.
5. De provincie Groningen heeft verzuimd om met de gemeente Haren inhoudelijk alle voors en tegens van zelfstandigheid en herindeling te bespreken. En er heeft ook geen inhoudelijke gedachtewisseling plaatsgevonden over alle rapporten, noch over de verbeterplannen, de financiële ombuigingsoperatie en de sterk verbeterde financiële cijfers van Haren.
6. Hoe omstreden deze herindeling is blijkt alleen al uit het feit dat er 1124 zienswijzen zijn ingediend op het herindelingsontwerp. Twee derde van de ingediende zienswijzen uit Haren waren tegen de herindeling.

Schiphollen

Pieter Winsemius omschreef het gevoel van de gemeente Haren perfect toen hij op zondag 23 oktober 2017 in Buitenhof sprak over ‘Schiphollen’. Hij sprak het bestuur aan over de manier van omgaan met burgers. In het voorbeeld van Schiphol worden omwonenden boos over de last die ze van het vliegverkeer

hebben. Er worden gesprekken gevoerd en na lang praten komt er een afspraak met een handtekening in bloed. Na enkele jaren moet Schiphol verder groeien en wordt de situatie voor omwonenden weer slechter, terwijl ze dachten een goede afspraak gemaakt te hebben. Als je zo'n tweede keer met een verslechtering wordt geconfronteerd dan denk je als burger: 'wat zijn dit voor makkers?'. Overkomt het je een derde keer dan word je woedend en dreig je af te haken.

De hoofdvraag

Mag een gemeente zomaar worden opgeheven? Als een gemeente financieel aan de grond zit, of niet naar behoren de gemeentelijke taken uitvoert of in de regio stelselmatig belangrijke regionale ontwikkelingen tegenhoudt, dan is het opheffen van de gemeente zonder meer redelijk. Maar als dat totaal niet aan de orde is, waarom moet dan de beste woongemeente van de provincie Groningen worden opgeheven? Voor wie is herindeling van Haren beter dan zelfstandigheid? Met andere woorden: welke meerwaarde heeft herindeling voor de inwoners van Haren? Welk probleem heeft de gemeente Haren dat uitsluitend met een herindeling kan worden opgelost?

Vragen aan de vaste Kamercommissie Biza

1. De gemeente Haren vraagt de vaste commissie Biza om te mogen spreken op de hoorzitting. Zowel van de zijde van het college als de gemeenteraad. Vanuit de gemeenteraad vraagt de gemeente zowel tijd voor een vertegenwoordiger van de coalitie als voor een vertegenwoordiger van de oppositie.

De gemeente Haren vraagt tijd en ruimte om het verbeterplan *Beterr Haren* en het financiële ombuigingsplan uit te voeren. De uitvoering hiervan sorteert nu reeds zeer positieve effecten. In twee jaar tijd is de financiële situatie van Haren sterk verbeterd, zonder dat daarvoor voorzieningen moesten verdwijnen. Voorwaar een teken van bestuurskracht!

2. De gemeenteraad van Groningen heeft zich in grote meerderheid uitgesproken voor toevoeging van Haren aan het lopende herindelingstraject van Groningen en Ten Boer, maar heeft daar in juni 2016 een viertal voorwaarden aan verbonden:
 1. Het initiatief moet van de buurgemeente komen, Haren moet het zelf willen.
 2. De datum van 1 januari 2019 mag niet in gevaar komen.
 3. Het moet een lichte samenvoeging worden. (Is benadrukt als harde voorwaarde)
 4. Het mag de gemeente Groningen geen geld kosten.
 5. Aanvullend werd in november 2016 unaniem een amendement aangenomen waarin staat dat de stad Groningen geen hinder mag ondervinden van de toevoeging van Haren.

De gemeente Haren wil geen fusie met Groningen en Ten Boer en de lichte samenvoeging is in strijd met het aanvullende herindelingskader en is daarom niet in het wetsvoorstel opgenomen. De reguliere herindeling gaat meer tijd kosten en meer geld. Als de gemeente Groningen trouw wil blijven aan de eigen voorwaarden, dan is de gemeente Haren bereid om samen met Groningen en Ten Boer de Tweede Kamer te vragen om via een amendement aan de minister te vragen om Haren uit het wetsontwerp te halen en Groningen en Ten Boer samen door te laten gaan.

3. Het kabinet en het parlement maken zich met grote regelmaat zorgen over de onvrede onder burgers over politieke en maatschappelijke ontwikkelingen. De politiek probeert op diverse plekken vertrouwen terug te winnen. Naast Haren speelt in Landgraaf, Korendijk, Cromstrijen en Binnenmaas een herindeling waar de inwoners van de gemeenten goed geïnformeerd zijn over wat er speelt en waar een grote meerderheid van de inwoners heel bewust voor zelfstandigheid kiest. Is het niet verstandig om die democratische schreeuw te honoreren in plaats van meer boze burgers en afhakers te creëren?

4. Het burgercomité Haren heeft twee rechtszaken aangespannen tegen de provincie. Beide keren gaf de rechter aan niet 'in charge' te zijn omdat de wetgever degene is die moet bepalen of er zorgvuldig en rechtmatig is gehandeld. Daarbij mogen burgers verwachten dat de wetgever met onbevooroordeelde blik het wetsvoorstel zal toetsen aan de wettelijke en democratische grondbeginselen.
Wij vragen u niet alleen het wetsontwerp serieus te bestuderen met een onbevooroordeelde blik, maar ook het gevoerde proces te toetsen op zorgvuldigheid en rechtmatigheid.
Van degenen onder u die uiteindelijk besluiten in te stemmen met het wetsontwerp, verwachten wij een helder antwoord op de vragen: a. Welke probleem wordt er opgelost met deze herindeling en b. Welke meerwaarde heeft herindeling voor de inwoners van Haren?

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders,

mr. M.P. de Wilde,
directeur/gemeentesecretaris

P. van Veen,
burgemeester